

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący)

SSN Piotr Mirek (sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Ewa Sokołowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego
w sprawie **D. S.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 25 czerwca 2020 r.,

przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Okręgowy w J.,
postanowieniem z dnia 17 grudnia 2019 r., sygn. akt VI Ka (...), zagadnienia
prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

**„Czy osoba powołana przez Prezydenta Rzeczypospolitej
Polskiej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu
powszechnego w następstwie procedury zainicjowanej
obwieszczeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 lutego
2018 r. o wolnych stanowiskach sędziego m. in. w Sądzie
Rejonowym w Z. (M.P. z 2018 r. poz. 256) jest osobą
nieuprawnioną do orzekania w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 1
k.p.k., mając na uwadze, że w procesie powołania uczestniczyła
Krajowa Rada Sądownictwa, której skład osobowy został
ukształtowany w wyniku wyboru przez Sejm Rzeczypospolitej
Polskiej piętnastu sędziów w trybie określonym przepisami
ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., o zmianie ustawy o Krajowej
Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018
r. poz. 3 z późn. zm.) i której działania budzą wątpliwości co do jej**

niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej przy wykonywaniu zadań powierzonych jej na mocy art. 186 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i polegających na staniu na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, co może prowadzić do naruszenia wynikającego z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) prawa do sądu oraz zasady skutecznej ochrony prawnej z art. 19 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. załącznik nr 2 z 2004 r., nr 90 poz. 864 ze zm.)?”,

p o s t a n o w i ł
odmówić podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 lipca 2019 r., sygn. akt II K (...), Sąd Rejonowy w Z. uznał oskarżonego D. S. za winnego popełnienia czynu z art. 62 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, za który wymierzył mu karę 3 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin miesięcznie oraz czynu z art. 178b k.k., za który wymierzył mu karę 5 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin miesięcznie. Orzekł jednocześnie karę łączną 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin miesięcznie.

Wyrok ten, w części dotyczącej orzeczenia o karze, zaskarżony został na niekorzyść oskarżonego apelacją prokuratora.

Sąd Okręgowy w J., do którego została wniesiona apelacja, stwierdzając, że w wydaniu zaskarżonego wyroku brał udział sędzia D. P., powołany na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, przedstawiony Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej uchwałą nr (...)/2018, uznał, że przy rozpoznawaniu środka odwoławczego wyłoniło się zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy, wyrażające się w przytoczonym na wstępie pytaniu.

Postanowieniem z dnia 17 grudnia 2019 r., Sąd Okręgowy, na podstawie art. 441 § 1 k.p.k., przedstawił to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

W obszernym uzasadnieniu wydanego postanowienia, odwołującym się orzecznictwa Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Sąd Okręgowy stwierdził, że w kontekście konstytucyjnego i konwencyjnego prawa do sądu, powziął wątpliwość co do znaczenia ewentualnej wadliwości procesu nominacyjnego sędziego zasiadającego w składzie Sądu pierwszej instancji. W ocenie Sądu Okręgowego istnieją wątpliwości, czy osoba powołana na stanowisko sędziego sądu powszechnego w procesie nominacyjnym z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa, której skład osobowy został ukształtowany w wyniku wyboru przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej piętnastu sędziów w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, nabyła status sędziego. Zaznaczył również, iż powzięta wątpliwość dotyczy problemu o charakterze systemowym, a jego znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wynika z konieczności ustalenia, czy w wydaniu zaskarżonego wyroku nie uczestniczyła osoba nieuprawniona od orzekania w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. – tj. osoba, która nie nabyła uprawnień sędziowskich.

W pisemnym stanowisku Prokuratury Krajowej odnoszącym się do przedstawionego zagadnienia prawnego zaproponowano wydanie postanowienia odmawiającego podjęcia uchwały, podsumowując obszerne uzasadnienie tego stanowiska konstatacją, że z uwagi na niespełnienie warunku niezbędności, pytanie Sądu Okręgowego w J. jest niedopuszczalne.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Stanowisko Prokuratury Krajowej co do rodzaju postulowanego rozstrzygnięcia jest trafne. Wydanie przez Sąd Najwyższy postanowienia odmawiającego podjęcia uchwały nie jest jednak dyktowane wyrażonym w tym stanowisku stwierdzeniem, że rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego przedstawionego Sądowi Najwyższemu przez Sąd Okręgowy w J. nie było niezbędne (konieczne) do wydania orzeczenia w sprawie rozpoznawanej przez ten Sąd, lecz podjęciem przez skład połączonych Izb: Cywilnej, Karnej, Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego uchwały z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNKW 2020, z. 2, poz. 7) wyjaśniającej wątpliwości, które w ocenie Sądu odwoławczego wymagały dokonania zasadniczej wykładni ustawy.

Zgodnie z treścią art. 86 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r., poz. 825), jeżeli skład Sądu Najwyższego uzna, że przedstawione zagadnienie wymaga wyjaśnienia, a rozbieżności - rozstrzygnięcia, podejmuje uchwałę, w przeciwnym razie odmawia jej podjęcia, a jeżeli podjęcie uchwały stało się zbędne - umarza postępowanie.

W przypadku określonej w art. 441 § 1 k.p.k. instytucji tzw. pytania prawnego konkretnego, przesłanką warunkującą podjęcie przez Sąd Najwyższy uchwały jest stwierdzenie, że wątpliwości, które wyłoniły się przy rozpoznawaniu środka odwoławczego, mają postać zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni, a więc odnoszącej się do kwestii ważnych, mających podstawowe znaczenie dla prawidłowego rozumienia i stosowania prawa (konkretnego przepisu lub kompleksu powiązanych przepisów). Oznacza to, iż występujący z pytaniem prawnym sąd odwoławczy musi wykazać, że oczekiwana przez niego odpowiedź jest niezbędna dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale jednocześnie będzie konkluzją o charakterze generalnym. Niespełnienie tego warunku powinno skutkować odmową podjęcia uchwały.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że ten rodzaj rozstrzygnięcia jest również właściwy w przypadku dezaktualizacji wątpliwości wyrażonych w zagadnieniu prawnym, potwierdzonej wiążącą wykładnią Sądu Najwyższego. Dotyczy to w szczególności podjęcia po wydaniu przez sąd drugiej instancji postanowienia o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego uchwały mającej moc zasady prawnej, wyjaśniającej wątpliwości będące podłożem wystąpienia z pytaniem prawnym (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2014 r., III CZP 101/13, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 39).

Stanowisko to jest słuszne i znajduje zastosowanie w odniesieniu sytuacji zaistniałej w niniejszej sprawie (podobnie ocenił je Sąd Najwyższy, który powołując się na wymienioną wyżej uchwałę połączonych Izb Sądu Najwyższego,

postanowieniem z dnia 24 stycznia 2020 r., III CZP 94/19, odmówił podjęcia uchwały w kwestii przedstawionego mu zagadnienia prawnego).

Powzięte przez Sąd odwoławczy wątpliwości interpretacyjne zostały wyjaśnione uchwałą składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, podjętą po rozpoznaniu wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2020 r., który obejmował swoim zakresem również problem prawny tożsamy z tym stanowiącym istotę zagadnienia prawnego przedstawionego do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu przez Sąd Okręgowy w J., choć ze zrozumiących względów ujęty w szerszym kontekście normatywnym.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, dostrzegając rozbieżności w wykładni przepisów prawa będących podstawą jego orzekania, na podstawie art. 83 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, przedstawił wymienionemu wyżej składowi połączonych Izb Sądu Najwyższego wniosek o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego dotyczącego tego, „czy udział w składzie sądu powszechnego, sądu wojskowego lub Sądu Najwyższego osoby powołanej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3 ze zm.), prowadzi do naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) lub art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej i art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, wskutek czego, zależnie od rodzaju rozpoznawanej sprawy:

a) w postępowaniu karnym - osoba taka jest nieuprawniona do orzekania (art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.) albo zachodzi przypadek nienależytej obsady sądu (art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.);

b) w postępowaniu cywilnym - skład sądu z udziałem tak powołanej osoby jest sprzeczny z przepisami prawa (art. 379 pkt 4 k.p.c.)”.

Sąd Najwyższy, orzekając w składzie połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, uchwałą podjętą w dniu 23 stycznia 2020 r.,

rozstrzygnął przedstawione mu zagadnienie prawne, wyjaśniając tym samym wątpliwości będące istotą pytania prawnego Sądu Okręgowego w J.

W myśl przepisów art. 87 § 1 i art. 88 ustawy o Sądzie Najwyższym, uchwała ta z chwilą podjęcia uzyskała moc zasady prawnej wiążącej wszystkie składy Sądu Najwyższego.

Niczego w tym zakresie nie zmienia to, że w treści wymienionej uchwały, stwierdzającej w jej pkt 2, że: „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności” skład połączonych Izb Sądu Najwyższego nie wypowiedział się *expressis verbis* w kwestii będącej przedmiotem pytania prawnego Sądu Okręgowego.

Oczywistym jest, że pogląd przedstawiony w uchwale nie musi odnosić się bezpośrednio do każdego aspektu ujętej w niej problematyki interpretacyjnej i nie musi wskazywać wprost wszystkich konsekwencji dokonanej wykładni. W orzecznictwie Sądu Najwyższego słusznie podkreśla się, że związanie składów Sądu Najwyższego uchwałą mającą moc zasady prawnej obejmuje nie tylko to, co dana zasada prawna głosi, lecz także i to, co logicznie z niej wynika. (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2014 r., I KZP 27/13, OSNKW 2014, z. 5, poz. 34).

Oznacza to konieczność odczytania znaczenia uchwały z dnia 23 stycznia 2020 r. przez pryzmat treści wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego określającego zakres przedmiotowy zagadnienia prawnego rozstrzyganego przez skład połączonych Izb Sądu Najwyższego, a także rodzaju zależności występującej między ewentualnymi skutkami procesowymi naruszenia wymienionych we wniosku

przepisów prawa. Przystąpienie do badania, czy naruszenie tych przepisów prowadzi do nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wymagało wcześniejszego udzielenia negatywnej odpowiedzi na pytanie, czy może być ono postrzegane w kategoriach bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. Do takiej właśnie konkluzji doszedł skład połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego, opierając stanowisko wyrażone w podjętej uchwale na założeniu, że osoby, które zostały powołane do pełnienia urzędu po przeprowadzeniu postępowań ukształtowanych ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, formalnie uzyskały status sędziów. W uzasadnieniu uchwały zaznaczono, że „przesłanka braku uprawnienia do orzekania zawarta w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. ma charakter czysto formalny i jest związana ze spełnieniem przewidzianych w ustawie warunków uzyskania statusu sędziego. Odnosi się ona do uprawnień o charakterze generalnym, uzyskanych bezpośrednio na podstawie ustawy”, zastrzegając jednocześnie, iż „te generalne uprawnienia nie przesądzają jednak jeszcze tego, że udział danej osoby w składzie sądu, w określonym kontekście sytuacyjnym, oznacza należyłą obsadę tego sądu”.

Powyższe przesądziło o odmowie podjęcia uchwały i zwolniło Sąd Najwyższy z obowiązku szerszego analizowania problematyki spełnienia przez pytanie Sądu Okręgowego w J. warunków określonych w art. 441 § 1 k.p.k. Prowadzenie takich rozważań w sytuacji obligującej Sąd Najwyższy do wydania postanowienia odmawiającego podjęcia uchwały, niezależnie od tego, czy przedstawione mu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne wymagało zasadniczej wykładni ustawy, stało się bezprzedmiotowe. Niemniej jednak, trudno byłoby odmówić wątpliwościom powziętym przez Sąd odwoławczy takiego charakteru, skoro leżący u ich podłoża problem został dostrzeżony zarówno w orzecznictwie sądów powszechnych, jak i Sądu Najwyższego, czego wyrazem są liczne postanowienia przedstawiające Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia odpowiednie zagadnienia prawne (np. Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2019 r., III KO 154/18; Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 grudnia 2019 r., V AGa 380/18), a w końcu stał się przedmiotem wykładni dokonanej przez skład połączonych Izb Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy, orzekając w niniejszej sprawie, nie tracił z pola widzenia – co oczywiste – zmian legislacyjnych, do których doszło już po wydaniu przez Sąd odwoławczy postanowienia o przedstawieniu do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego oraz po podjęciu przez skład połączonych Izb: Cywilnej, Karnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego uchwały z dnia 23 stycznia 2020 r., związanych z wejściem w życie w dniu 14 lutego 2020 r. przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 2019 r., o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r. poz. 190).

Ustawa ta nie wprowadziła jednak rozwiązań, które w odniesieniu do przedstawionego Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego wyłączałyby właściwość Izby Karnej, bądź też skutkowały koniecznością umorzenia postępowania z powodu, o którym mowa w art. 86 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym.

Z uwagi na charakter problemu prawnego ujętego w pytaniu zawartym w postanowieniu Sądu odwoławczego, stwierdzić należy, że w rozpoznawanej sprawie nie zaistniała sytuacja określona w art. 82 § 2 wymienionej ustawy. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy dotyczy jedynie wykładni pojęcia osoby nieuprawnionej do orzekania w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k., a kwestia ta, jak wynika z łącznego odczytania przepisów art. 29 § 3 i art. 82 § 2 znowelizowanej ustawy o Sądzie Najwyższym, nie jest zagadnieniem, które należałoby rozstrzygać w trybie przewidzianym w tym ostatnim przepisie.

Nie została również spełniona wskazana w przepisie art. 86 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym przesłanka „zbędności” podjęcia uchwały.

Zgodnie z wypracowanym w judykaturze Sądu Najwyższego stanowiskiem, jedną z okoliczności uzasadniających umorzenie postępowania na podstawie art. 86 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, jest nastąpienie po przekazaniu do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy takiej zmiany stanu prawnego, że podjęcie uchwały staje się zbędne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 stycznia 2012 r., I KZP 21/11, OSNKW 2012, z. 1, poz. 5; z dnia 12 grudnia 2019 r., I KZP 14/18). Tego rodzaju sytuacja w toku postępowania wywołanego postanowieniem Sądu

Okręgowego w J. nie zaistniała. Przepisy wymienionej wyżej ustawy z dnia 20 grudnia 2019 r., o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw nie zmieniły ani zasad powoływania sędziów sądów powszechnych, ani zasad kształtowania składu Krajowej Rady Sądownictwa.

Wydane w niniejszej sprawie postanowienie o odmowie podjęcia uchwały nie narusza określonego w art. 29 § 3 znowelizowanej ustawy o Sądzie Najwyższym zakazu ustalania lub oceny przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Zauważyć trzeba, że ustawa wprowadzająca ten zakaz nie przewidywała w tym zakresie żadnych szczególnych rozwiązań intertemporalnych, wpływających na tok postępowań wszczętych przed wejściem w życie znowelizowanych przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym. Nie zmieniła też określonego w art. 86 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym zamkniętego katalogu rozstrzygnięć kończących postępowanie w przedmiocie dokonania wykładni prawa lub rozstrzygnięcia rozbieżności jego wykładni.

Powyższe sprawia, że na gruncie niniejszej sprawy, przewidziany w art. 29 § 3 ustawy o Sądzie Najwyższym zakaz należy rozumieć jako podstawę odmowy podjęcia uchwały, jeżeli jej podjęcie prowadziło do ustalenia lub oceny zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. W postępowaniu zainicjowanym postanowieniem Sądu Okręgowego w J. podstawa ta nie uaktualniła się, gdyż przesłanka stanowiąca podstawę wydania postanowienia odmawiającego podjęcia uchwały wystąpiła jeszcze przed wejściem w życie ustawy z dnia 20 grudnia 2019 r., o zmianie ustawy – Prawo o ustroju Sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw. Co więcej, uwzględniając treść przedstawionego Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego, określającego przedmiot jego orzekania, a także treść uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego, w której, w zakresie mającym znaczenie dla wykładni przepisu art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k., nie zakwestionowano statusu i uprawnień osoby powołanej na urząd sędziego sądu

powszechnego w warunkach określonych w przedstawionym przez Sąd odwoławczy zagadnieniu prawnym, stwierdzić trzeba, że wiążący charakter tej uchwały nie dawał nawet Sądowi Najwyższemu pola do dokonywania ustaleń i ocen uznanych przez przepis art. 29 § 3 ustawy o Sądzie Najwyższym za niedopuszczalne.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak na wstępie.